כדשלח רב הונא בר אבין [א]דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן קשיא: אמר רב חסדא [ב]לא שנו אלא דאין חלוקין בעיסתן אבל חלוקים בעיסתן אימור מעיסתו קימץ ראיה במאי רבה אמר [ג]ראיה בעדים רב ששת אמר ראיה בקיום השטר אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב והא שמואל הא רבה והא רב ששת מר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתניא אחד מן האחין שהיה נותן ונושא בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא עליו להביא ראיה וכן [ד]האשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמרה שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אמא עליה להביא ראיה מאי וכן מהו דתימא אשה כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי לא גזלה מיתמי קא משמע לן: במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו וכו': אטו כל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בחזקה שיש עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקני בעלמא הוא (א) נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה תני רב [ה]הושעיא בקדושין דבי לוי [ו]נעל גדר פרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא [ז]הכי קאמר בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני

שלא

דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחים הן בידי אינו נאמן. וקשה דאמר בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. ושם) א"ר יהודה דאוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אין נאמן ולא אמרן אלא בבעל הבית שאינו עשוי למכור כליו ולא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להטמין ולא אמרן אלא בדברי' העשוין להשאיל ולהשכיר אלמא דאפילו בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר נאמן אי ליכא כל הני מילי דקאמר שאין עשוי למכור כליו וכלים שאין דרכן להטמין ונראה לר"ת דגרס התם וכולהו נמי כי ליתנהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשוין להשאיל ולהשכיר אפי' ליתנהו לחד מהני אין נאמן וכן גורס רב האי בשערים (שער מ) וכן ר"ח וכן מוכח בשילהי המקבל (ב"מ דף קטז.) ולא"ת (ה) דתנא בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיד:) המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא שם גנבה בעיר ישבע כמה הוציא ויטול והשתא אפי' לא יצא שם גנבה יהא נאמן לומר שגנבוה מיגו דאי בעי אמר השאלתי לך דספרים הן עשוין להשאיל דאפי' ספרא דאגדתא אמר הכא דעשוין להשאיל כ"ש שאר ספרים כדאמר בנערה שנתפתתה (כתובות דף נ.) ולדקתו עומדת לעד זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים ואין לומר דלא מהימן במיגו לומר דגנובים (ו) משום דלאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן כדאמר בכל הנשבעין (שבועות דף מו:) דלא דמי דהתם ודאי אינו נאמן לאחזוקי ההוא גברא בגנבי אפי' במיגו אבל הכא שאינו אומר פלוני גנבם אלא שהם גנובים מהימן שפיר דכמה גנבים יש בעולם ואין לומר נמי דלאו מיגו הוא שאינו טוען ברצון השאלתי לך לפי שאותו יודע בו שהוא משקר דהא לעיל (דף לג.) אמר דנאמן לומר של אבותי הוא שלקחוה מאבותיך במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה אע"פ שהוא יודע דלאו מיניה זבנה וכן בפרק שני דכתובות (דף טו: וע"ש בתוס' ד"ה ומודה) תנן דנאמן לומר שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו במיגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם אע"פ שהבן יודע שהיתה של אביו ומההיא עזי דאכלי חושלי בנהרדעא לעיל (דף לו.) אין ראיה דליכא למימר כגון שמכחישו ואומר שלא אכלו כל כך דהשתא הוי מיגו טוב ותירץ ר"ת דהתם מיירי באדם שאין (ז) עשוין להשאיל ולהשכיר לזה שקנאם כגון דלא גיים ביה ולפי זה אם עשוי להשאיל לו אפי' לא יצא לו שם גנבה נאמן לומר שהם גנובים במיגו ולמה"ר (ח) דודי נראה דלא מהימן במיגו דהוי מיגו להוציא אע"פ שנוטל דמים שהוציא:

אימא מעיסתו קימץ אע"ג דלא טעין הכי אלא אומר מבית אבי אמא מ"מ נאמן במיגו דאי בעי אמר מעיסתי קמצתי:

דטרחא קמי יתמי אימא לא גזלה מיתמי. קשה לרשב"א דאדרבה מהאי טעמא דטרחא קמי יתמי גזלה מיתמי כדאמר בהשולח (גיטין דף לה.) כההיא הגאה דטרחא קמי יתמי אתיא לאורויי ותירץ דה"נ קאמר הכא קמ"ל דלא אמרינן דלא גזלה אלא אדרבה אתיא לאורויי כדאמר בגיטין:

נעל וגדר כל שהוא כו'. בגמרא פרי"ש דהאי נעל היינו שקבע מנעול בדלת דהוי בנין אבל סגר הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר דליכא דמסר ליה לא הוי חזקה דאין זה אלא כמבריח ארי מנכסי חבירו אע"ג דבריש פסחים (דף ד. ושם ד"ה אם) אמר דמשמסר לו מפתח הוי הבית בחזקת שוכר לבדקו וה"ה לקנותו

ה"מ

כדשלח רב הונא כו'. כלומר להכי אפקינהו רבא משום דדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אין אדם נאמן לומר לקוח הוא בידי כדשלח רב הונא: **קשיא.** לדידן קשיא אמאי אמר שמואל [ע"א] מודי לי אבא כו': ופסק ר' חננאל דהלכתא כשמואל דהיכא דמית על האחין להביא ראיה וכן פירש נקטינן מרבותי ז"ל כל היכא דאמר בגמ' תיובתא דפלוני תיובתא בטלו דברי מי שהתיובתא עליו לגמרי אבל היכא דעלתה בקשיא כי הך דשמואל לא בטלו דבריו דאמרינן לא הוה ברירא להן דבטלה שמועה זו לגמרי אלא לא אשתכח פירוקא בההיא שעתא דתליא וקיימא. ואעפ"כ אין נראה בעיני דלא שנא תיובתא ולא שנא קשיא דקאי אמילתא דאמוראי חדא היא ולא הויא עיקר אלא לגבי תיובת' ממשנה או מברייתא שייך לומר תיובתא *ומפירכא דאמוראי שייך למימר קשיא והא דשמואל נראה בעיני דלא סמכינן עליה כל עיקר וכן בפי' ר"ח כתב מרי"ש גאון[ג] כי זה שאמר שמואל ומודי לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה אין הלכה כמותו: **לא שנו.** הא דקאמר רב [ע"א] עליו להביא ראיה: **אלא שאין חלוקין.** בשום דבר בעולם אפי' בעיסתן הלכך מאין לו לזה כלום בלא אחיו: **קימץ.** עצרן ביותר ולכך נתעשר והיה לו ממון לבדו שאין לאחיו חלק בו ומהממון ההוא לקח קרקעות והלוה לאחרים: **ראיה במאי.** אדרב קאי שהלכה כמותו דאי אדשמואל היכי אמר רב ששת ראיה בקיום השטר והרי לשמואל דאית ליה על האחין להביא ראיה צריך להן לפסול שטרו של זה ולא לקיימו: **ראיה בעדים.** על בעל השטר להביא ראיה דמעיסתו קימץ או מאבי אמו ירש והיה ממון של שטרות הללו שלו: **בקיום השטר.** שכתבו לו בית דין הנפק על שטר זה (ב) וכיון דקיימוהו ב"ד בדקו השטר וחקרו ועמדו על אמיתת הדבר שכל הכתוב בשטר אמת הוא והשטר הרי כתוב בשמו של זה: **הא רבה והא רב ששת.** דפליגי אליבא דרב ואי כרב סבירא לך ראיה במאי אי כרבה אי כרב ששת: **מתניתא ידענא.** כרב ומיהו לא פירש לי אי כרבה אי כרב ששת: ורבינו חננאל פסק בעדים צריך להביא ראיה ולא בקיום השטר דהא אפי' רב ששת מודי דראיה בעדים שוה יותר מקיום השטר: **וכן האשה.** אלמנה: **מבית אבי אבא.** ה"נ מצי למימר מבית אבא ומשום רישא דקתני מבית אבי אמא קתני נמי סיפא מבית אבי אבא: **מאי וכן.** דמשמע ואפי' האשה דינה כן (ג) ומאי רבותא איכא טפי דקתני וכן הכי הוה ליה למיתני אשה שהיתה נושאת ונותנת כו' ולהכי תנא לומר שני דברים שוין וזימנין דאמרינן דצריכי תרוייהו אבל הכא דקתני וכן משמע דבלא זו אף זו קתני: **דשביחא לה מילתא.** חשיבות היא לה שמאמינין אותה בית דין לעשותה אפוטרופוס בשל יתומין וגם משבחין אותה בני אדם על כך ומקושי'[ד] גדול תאמר על שלהן שהוא שלה וסד"א דליהמנה קא משמע לן: בבבא בתרא ירושלמי' [פ"ג ה"ה] אין לאיש חזקה בנכסי אשתו בחיי אשתו אבל לאחר מיתת אשתו יש לו חזקה ולא לאשה בחיי בעלה בנכסי בעל אבל לאחר מיתת בעלה יש לה חזקה ולא לאב בנכסי הבן בחיי הבן אבל לאחר מיתת הבן יש לו חזקה ולא לבן בנכסי האב בחיי האב אבל לאחר מיתת האב יש לו חזקה. ואיכא לדמויי להך דתניא לעיל [ע"א] בן שחלק ואשה שנתגרשה כו': במתני' [לעיל מב.] לא גרסינן **ופרץ בפניו** דהא נכסי הגר לא שייך ביה בפניו דהא מית ליה הגר: **אטו כל הני דאמרינן.** לקמן במתני' נותן מתנה ואחין שחלקו לאו על ידי חזקה דנעל גדר הן קונין דקתני מתני' בתמיה: **במה דברים אמורים.** דבעינן ג' שנים: **בחזקה שיש עמה טענה.** כלומר ערעור: **אבל בחזקה שאין עמה טענה.** שבעל הקרקע מודה לו ליטלה כגון נותן מתנה כו' כיון דנעל גדר ופרץ כל שהוא בפני עדים הויא חזקה לקנות שלא יוכל לחזור עוד זה בזה: **בקדושין דבי לוי.** בתוספתא (ד) בברייתא דמס' קדושין שסידר לוי כמו שסידרו ר' חייא ור' אושעיא: **נעל וגדר ופרץ בפניו.** במקח וממכר מיירי דתנן בקדושין (דף כו.) דקרקע נקנית בחזקה: ומתמה גמ' **בפניו הוא דהוי חזקה אבל שלא בפניו.** דמוכר אם נעל וגדר שלא בפניו לא תיהוי חזקה בתמיה: **ה"ק.** אם גדר ופרץ לוקח בפניו דמוכר לא צריך למימר ליה מוכר ללוקח לך חזק וקני אלא מכיון שנתרצה לו למכרה בכך וכך מעות והחזיק זה בפניו הויא חזקה דניחא ליה בהך חזקה והלכך שתיק ולא יוכל מוכר לחזור בו עוד והלוקח נתחייב לו דמי מקחו:

שלא

עין משפט נר מצוה

רטו א מיי' פ"ח מהל' טוען הלכה ג סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' צב סעיף יח וסי' קלג ס"ה:

רטז ב ג מיי' פ"ט מהל' נחלות הלכה ח סמג לאוין פא טוש"ע ח"מ סי' פב:

רי"ז ד מיי' שם ופכ"ג מהל' אישות הל' ז סמג שם טוש"ע שם וטוש"ע אה"ע סי' פו סעי' ג וע"ש בהג"ה:

רי"ח ה מיי' פ"א מהל' מכירה הלכה ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קלב סעיף ג:

* * *

רבינו גרשום

מצי טעין לקוחות הן בידי אינהו נמי לא מצי טעני וקשיא: אמר רב חסדא לא שנו. הא דאמרן דאינו נאמן דעליו להביא ראיה שהן שלו אלא שאין חלוקין בעיסתן. כלומר שעדיין לא חלקו ירושתן ואוכלין יחד מעיסה אחת: אבל חלוקין בעיסתן. שכבר חלקו ואעפ"כ נושא ונותן בחלקם ודאי על האחין להביא ראיה דאינו שלו דאי לא מייתו ראיה (א) מוחזק זה בזה דאימור מעיסתו קיבץ. כלומר ממזונותיו צמצם וקיבץ ממון ועשה אלו אונות ושטרות ולהכי כתובין על שמו: בעדים. שיודעין שהם שלו: בקיום דשטר. שאם קיימו בית דין אלו שטרות על שמו דכתבי הכי שטרא של פלוני נפק לקדמנא ודאי שלו הן דבית דין לא הוי מקיימי על שמו אי לא דבקיאי דהן שלו: הא רב ושמואל הא רבה ורב ששת. כולהו גילו טעמיהו בדבר זה: מר כמאן סבירא ליה. כלומר מה דעתך בזה: וכן אשה אלמנה שנושאת ונותנת בתוך הבית. של יתומין דעדיין לא נסתלקה מהם: שנפלו לי מבית אבי אמא. והוא הדין שנפלו לה מאביה עצמה לאחר מיתת בעלה דהכי יכולה למימר: אימא לא גזלה מיתמי. ותהא מהימנא ועל היתומים לאיתויי ראיה. קמ"ל דאפי' הכי לא מהימנא אי לא מייתא ראיה: פיסקא במה דברים אמורים. דצריך חזקה ג' שנים: במחזיק. כלומר כגון כל הני דאמרן לעיל דזה המחזיק טוען לקחתי והמערער אומר לא מכרתי דאינו מודה לו אבל היכא דמכר או נותן מתנה צריך כל אחד להחזיק בחלקו כדי שלא יהיו יכולין לחזור בהן. וכן המחזיק בנכסי הגר שמת אין צריכין ג' שנים לחזקה. אלא נעל שסתם פתח כל שהוא או פרץ בו פעם או גדר כל שהוא לאלתר הוי חזקה: בקדושין דבי לוי. במסכת קדושין בבית המדרש של לוי: בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני. אם המקבל הוא שם בפני הנותן לא צריך למימר ליה לך חזוק וקני אע"ג דלא קאמר ליה אי מחזיק מקבל בנעל וגדר כל שהוא קני. אבל שלא בפניו כגון שהחזיק בעיר אחרת

(א) נ"ל אין מוליכין מחזקתו למוחזק זה כזה.

מסורת הש"ס

א) [ני' הרא"ש שרבוא ועי' תוס' לקמן נג. ד"ה נעל וכ"ה בשאלתות פ' משפטים סי' קלט], ב) [תוספתא דקידושין פ"א], ג) [ר"ש הוא רבי ישראל גאון. רש"ל], ד) נ"ל וכקושיא. קה"ס.

* * *

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ופסק כו' ופירשו דאמוראי שייך לומר קשיא. עי' סנהדרין דף מב ע"ב ברש"י ד"ה קשיא ושם דף קיב ע"ב ברש"י ד"ה קשיא ובנזיר שם ובפי' לקמן דף קמ ע"ב ברשב"ם ד"ה קשיא ובפלפולא חריפתא שם על הרא"ש ובתוי"ט דף ב' ע"ב תוספות ד"ה חייב שתים:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלמקני בעלמא הוא דבעי נעל וגדר ופרץ וכו' תני רב הושעיא בקדושין דבי לוי נעל וגדר ופרץ: (ב) רשב"ם ד"ה קיום וכו' שטר זה דבוין: (ג) ד"ה מאי וכן וכו' ומאי רבותא. נ"ב וה"נ פרש"י בב"ק דף קיד ע"ב: (ד) ד"ה בקדושין דבי לוי בתוספתא (נכריתא) תו"מ ונ"ב הנהה היא: (ה) תוס' ד"ה דברים וכו' ולמ"ש הא דתנא וכו' ויצא לו שם גנבה: (ו) באד"ה לגנובים הם משום: (ז) באד"ה באדם שאין עשוי להשאיל: (ח) באד"ה ולמהר"ר דוד נראה: